

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

79. De quodam matrimonio in Holandia contracto, & de quadam Monialis professione postea post dictum matrimonium facta. Et deducitur, quod si aliquis emisisset professionem cum conditione, pacto, seu ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76405](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76405)

propter tacitam dispensationem Pontificis, qui sciens eiusmodi matrimonia, non contradicit, neque irrita declarat. Hæc Tannerus. Quam doctrinam docuerat prius idem Auctor anno 1601. *disput. de matrim. Thes. 56.* quam loco citato refert. Et hæc omnia non displicent Dicastillo *de sacram. tom. 3. tract. 10. disp. 3. dub. 10. num. 84.*

7. Verum post hæc scripta inuenio Hermannum Bosenbaum *in medul. Theol. mor. lib. 6. tr. 6. c. 3. dub. 2.* circa præsentem difficultatem sic asserere: Quæres quid censendum de matrimoniis, quæ contrahuntur in partibus hæreticis.

8. Respond. circa ea Congregatio Cardinalium resoluit sequentia. Primò ubi hoc decretum Concilij nondum publicatum est in Parochia, verbi gratia in Saxonia, & Anglia, valere matrimonium contractum absque forma præscripta. Publicatio autem decreti facta præsumitur, si id aliquo tempore in Parochia tanquam decretum Concilij fuit obseruatum. Secundò, hæreticos, in quorum Parochia dictum decretum fuit publicatum, verbi gratia in Hollandia, Frisia, &c. teneri formam præscriptam seruare. Vnde consequenter ipsorum matrimonia absque forma Concilij, quamvis coram Ministro hæretico, vel Magistratu contracta, videntur esse nulla. Layman tamen *lib. 5. tit. 10. part. 2. cap. 4.* putat eam non esse mentem summorum Pontificum propter grauissima incommoda inde subsequutura. Tertio si Parochia, in qua aliquando decretum fuit obseruatum, proprio Parocho, & Episcopo caret, nullusque istinc sit, qui vices Episcopi, vel Parochi suppleat. matrimonium valere absque præsentia Parochi, seruata tamen in quibus potest forma Concilij, nempe adhibitis saltem duobus testibus. Item est si Parochus, & Episcopus metu hæreticorum lateat, ita ut verè ignoretur ubi sit, vel eorum metu absit à Dicecesi, & ad neutrum sit tutus accessus. Et hæc omnia obseruat Bosenbaum *vbi supra.*

9. Vide etiam circa præsentem quæstionem Stephanum Baunium *in Theol. mor. tom. 1. tract. 12. de matrimonio clandest. quest. 1.* Et hæc omnia adnotare volui in gratiam Lectorum, quia passim in aliis Auctoribus non inueniuntur pertractata, & propter plures casus, qui Romæ passim in dies veniunt discutiendi ex Germania, Hollandia, &c.

RESOL. LXXIX.

De quodam matrimonio in Hollandia contracto, & de quadam Monialis professione postea post dictum matrimonium facta.

Et deducitur, quod si aliquis emisisset professionem cum conditione, pacto, seu modo de retinendo, seu habendo proprio independentè à Superiore, dicta professio non valet, &c. Ex part. 11. tr. 6. & Misc. 6. Resol. 1.

§ 1. **C**asus ad me adductus non est ita clarè, ut ego desiderarem expositus: reducitur tamen ad duas difficultates, videlicet ad nullitatem matrimonij carnalis, & spiritualis. Et quoad primum respondeo, casum decidendum esse ex verbis declarationis sacre Congregationis Concilij sub die 19. Ianuar. 1605. ad Episcopum Tricaticensem tenoris sequentis: *Si verò Parochia, in qua fuit aliquando obseruatum decretum, Parocho careat, & Cathedralis iisdem Episcopo, & Capitulo habentibus à Concilio facultatem alium Sacerdotem ad id delegandi, nullusque alius ibi sit, qui vices Parochi, aut Episcopi suppleat. matrimonium valet absque præsentia Parochi, seruata tamen in eo, in quo potest, forma Concilij, nempe adhibitis saltem duobus testibus. Si verò extent quidem*

Sup. hoc primo calu-
pra in Ref.
77. §. vi. &
in Ref. 78. §.
Postet etiã,
à lin. 7. & 8.
seqq. & in
Resol. 72. §.
Sed nouissi-
mè.

*Parochus, & Episcopus, sed nullo constituto Vicario, uterque metu hæreticorum lateat, nec ad alterum sit tutus accessus, validum est matrimonium absque Parocho, adhibitis tamen duobus testibus. Hæc ibi in quibus verbis duas fitimo Conclusiones: Prima, si constet decretum esse publicatum, sed Ecclesia Parochialis careat Parocho, & Cathedralis Episcopo, & Capitulo habentibus facultatem delegandi alium Sacerdotem, & nullus sit alius, qui vices Parochi suppleat, matrimonium clandestinum sine præsentia Parochi validum erit, modò seruatur facta præscripta per Concilium quantum fieri potest, saltem adhibendo duos testes. Secunda, si extet quidem Parochus, & Ordinarius, sed uterque nullo constituto Vicario lateat propter metum hæreticorum, & ignoretur ubi sit tutus ad eum accessus propter prohibitionem sub graui multa, valet matrimonium contractum sine forma Concilij, adhibitis tamen duobus. Itaque assero si aliqui in partibus Hollandiæ, vel aliis matrimoniis contrahant absque præsentia Sacerdotis habentis potestatem matrimonio assistendi, vel eo quod nullus sit talis, vel verè ignoretur, vel non sit tutus ad illum accessus, validum futurum matrimonium; non futurum autem validum, si possint talem Sacerdotem sine magno periculo adire, & coram eodem constare. Et ita hanc sententiam, ut supra explicatam in terminis terminantibus loquendo de matrimoniis contractis in Hollandia, tradit, & tenet Ioan. Prepositus *in 7. part. D. Thom. quest. 4. de matrim. clandest. dub. 3. n. 30.* Petrus Marchant *in Tribun. Sacram. tom. 2. 7. 2. tract. 1. tit. 7. quest. 10. conc. 5.* Amicus *in cons. Theol. tract. 9. disp. 7. sect. 3. à num. 135.* & Lessius *ps. 7. 1. D. Thoma in Auth. cas. conscient. verb. matrim. 4. 1. 7. num. 35. & 36.* Vide etiam Franciscum Syllion *in suppl. ad 3. part. D. Th. 9. 43. art. 5. quæst. 4. in 3. editione Duacena, Eligium Bassæum in floribus Theolog. Præf. verb. matrim. 5. num. 1.* Guillelmum Mercetum *in suppl. ad 3. part. D. Th. quest. 6. dub. 2. Ioannem Vigers in suppl. ad 3. part. D. Th. 9. 43. art. 5. dub. 14. num. 44.* Iacobum Marchant *in ep. Pastoralibus tract. 8. c. 2. quest. 2.* Adamum Opatovium *de Sacram. tr. de matrim. disp. 2. quest. 112. num. 10. & 11.* Layman *lib. 5. tract. 10. part. 2. cap. 4. num. 7.* Chappuillam *de Sacramentis ministrum, tempore pps. vbi de matrim. 9. 15.* Respondeo igitur ex his ad difficultatem propositam, quod si oratores, qui contrahunt matrimonium in Hollandia potuerant habere Parochum, vel alium Sacerdotem delegatum, modo quo supra dictum est, absque eorum præsentia, & testibus contraxerunt, matrimonium quidem fuit nullum, sin aliter, matrimonium fuit validum, dummodo saltem coram duobus testibus contraxissent.*

2. Ad secundum verò dubium, respondeo, quòd si dictum matrimonium fuit validum, vique professio subsequens erit inualida ex communi sententia Doctorum apud Patrem Lezanam *in Summa 11. mo 4. verb. Professio regularis n. 15.* Si autem dictum matrimonium fuit nullum, videnda esset forma professionis emissæ; nam ut obseruat Pater Bordinus *in Consiliis Regularium, tom. 2. resolut. 91. num. 1.* in aliquibus Religionibus, quando emittitur professio, exprimitur tantum votum obedientiæ, sub quo tamen includitur votum castitatis, & paupertatis. Sed liberat nos ex istis triciis factum exhibitum ab obtrite; nam videntur supponere se emisisse professionem absque animo obseruandi paupertatem, & de facto retinuit sibi annuos redditus disponendos ad sui libitum absque licentia superioris, si, inquam, sui libitum professio, ita emissã fuerit, non est ambigen-
tum

atum fuisse inuvalidam, ex cap. cum ad monasterium de statu monachor. in fine, & ex Concil. Tridentin. sess. 25. cap. 1. de Regularibus. Quod obstruat communiter Doctores, & Garzias in Polit. Regul. tract. 3. diffinit. 1. dub. 4. num. 1. Sanchez in Summa tom. 2. lib. 5. cap. 1. num. 16. Bordonus in Consiliis Regularibus, tom. 2. resol. 85. num. 5. & alij, asserentes, professionem validam constitui ex tribus votis, Obedientia, Castitatis, & Paupertatis; vnde sequitur, quod si aliquis emisisset professionem cum conditione, pacto, seu modo de retinendo, seu habendo proprio independentem a superiore, dicta professio non valeret, utpote contra substantiam illius. Et ita ex Abbate, Menochio, Spino, & alijs resoluit Aloysius Riccius in Decisionibus Curia Archiepiscopalis, part. 4. decis. 340. n. 11. Quibus adde Vecchium in praxi nouissiorum, disp. 13. dub. 1. num. 11. Hieronymum Rodrigueze in Compendio resol. 102. nu. 58. & Lessium de Iust. lib. 2. cap. 41. dub. 7. num. 62. Itaque si Oratrix emisit professionem cum intentione non vouendi paupertatem, & cum retentione annuorum reddituum absque dependentia Superioris, dictam professionem fuisse inuvalidam dicendum erit. Ita ego sentio, supposita tamen veritate facti, ita etiam fenserunt interrogati de hoc casu Pater Valentinus Mangionius Societatis Iesu & P. M. Lezana Carmelitanus, viri doctissimi, & amicissimi.

RESOL. LXXX.

An matrimonium contractum sine presentia Parochi, & testium transcat saltem in sponsalia de futuro? Et an hoc procedat, etiam si illud matrimonium fuerit iuramento confirmatum? Et an dicti contrahentes possint discedere a tali contractu matrimonij sine illa iudicis auctoritate, & cum alijs contrahere, nec indigent iuramenti absolutio- ne? Ex part. 3. tract. 4. Ref. 157. alias 258.

Sup. conten- to in hac Ref. supra lege doctri- nam Ref. 76. per tota, quamvis ibi copula in- terueniente in hoc casu.

§. 1. A ffirmatiue respondet Hentiquez lib. 11. cap. 5. num. 4. Vega in sum. tom. 2. cap. 34. cas. 25. Layman in Theol. moral. lib. 5. tract. 10. part. 1. cap. 1. num. 18. Coninch d. 35. 2. dub. 4. concl. 18. Rebell. part. 2. lib. 2. quest. 9. num. 3. & alij. 2. Sed opinioem contrariam tenendam esse existimo, quam tuetur Gurtierrez de iuram. confirm. part. 1. cap. 51. num. 26. & seg. Spino de testam. gloss. 15. num. 75. & seg. Ledelma de matr. quest. 45. art. 5. & alij, quos citat Barbosa de potest. Episc. p. 2. alleg. 32. num. 143. & ita declarasse sacram Cardinalium Congregationem testatur Petrus de Cenedo in 99. canon. quest. 30. num. 28. & haec sententia procedit, etiam si illud matrimonium fuerit iuramento confirmatum, vnde dicti contrahentes possunt discedere a tali contractu matrimonij, sine vlla iudicis auctoritate, & cum alijs contrahere, nec indigent iuramenti absolutio- ne. Et ratio horum omnium est, quia attento decreto Concil. Trident. sess. 24. cap. 1. de reform. matr. tale matrimonium non solum non tener tanquam de presenti, sed neque etiam tanquam sponsalia de futuro. Nam cum sic contrahentes peccent, & contra- uentiant dispositioni Concilij, & praepcepto superio- ris videntur potius facere actum illusorium, quam aliquo modo validum. Ergo, &c.

RESOL. LXXXI.

An Parochus communiter ita reputatus sine tamen ti- tulo, qui a principio fuit intrusus, valide matrimo- nio assistat? Et quid, si a contrahentibus inhabilitas cognoscatur?

Et resolutio harum questionum pendet ex illa, an aliquis sine titulo, & auctoritate Superioris in officio indi- cis, Parochi, aut Confessoris se intruset, si tamen com- munitis error accedat gesta per illum quoad utrumque forum spontanea valida sint? Ex part. 9. tract. 7. & Misc. 2. Ref. 45.

§. 1. N egatiuam sententiam mordicus tenet no- uissimè amicissimus Pater Perez de mar. disp. 40. sect. 5. num. 5. & alij, cuius sententiam existi- mo communem, & probabiliorem. 2. Affirmatiuam tamen Basilij Poncij, & alio- rum, puto satis probabilem esse, quicquid parum modeste nominatum contra me dixerit Escobar à Corro, & idem iterum contra illum adducam duos praestantissimos Theologos Societatis Iesu: sic itaque respondens ad casum propositum in titulo huius Res- ponsionis asserit Castr. Pal. tom. 5. disp. 2. punct. 13 §. 10. num. 9. [Si Parochus intrusus sit in beneficium absque titulo à legitimo Superiore concessio, com- munitis sententia tenet, nullatenus valere matrimo- nium, cui ipse assistit: quia deficit titulus coloratus, quem ius requirit, ut gesta ab inhabili valida repu- tentur, ut late probat Sanchez d. d. sp. 22. n. 49. & 50. tamen si probabile sit, & rationi consonum solum communem populi errorem sufficere ad iurisdic- tionem concedendam, ut late probat Basilij Ponce lib. 5. cap. 20. num. 2. quia praescriptione, & consue- tudine iurisdic- tio acquiritur; camque tribuere potest, qui est in possessione delegandi, tamen si verum titulum non habeat: arg. text. in Auth. de Tabellionib. seu nouella 44. cap. 1. in fine. ibi: Documentis propter utilitatem contrahentium non infirmandis: quippe uti- litati publica maxime expedit, ne gesta ab eo, qui com- muniter potens existimatur, inuvalida sint; cum Respu- blica defectum supplere possit. Ita Palaus.

3. Sed doctissimus, & amicissimus P. Bardi hanc affirmatiuam sententiam non solum probabilem, sed probabiliorem putat in Bullam Cruciat. p. 2. tr. 5. cap. 1. sect. 12. num. 157. Quia, quando adest commu- nis error, etiam si nullus praecesserit titulus collatus à Superiore, viger illud ipsum adaequatum motiuum, per quod ius commune disposuit valida esse gesta ab eo, qui caret praedicto titulo, circa quem versatur communis error: ergo Confessarius, intrusus, carens omni titulo praecedente, si ex errore communi putatur legitimus Confessarius, valide absoluit. Con- sequentia est certa: nam euidenter deducitur ex illo antecedente. Tota autem difficultas est in ipso ante- cedente, quod sic probatur: Motiuum adaequatum, per quod iura voluerunt valida esse gesta, quando cum errore communi est titulus à Superiore collatus, quamuis irritus, est bonum commune, exigens dis- positionem illam ad vitanda inconuenientia, quae sequerentur: sed hoc ipsum prorsus motiuum viger, quando est error communis sine titulo: ergo manet idem motiuum adaequatum in utroque casu: neque facile percipere possum, quod operetur titulus iste inuvalidus, collatus à Superiore, dum enim est inua- lidus, perinde est, ac si non esset. Multas alias ratio- nes adducit Bardi in confirmationem huius senten- tia, & respondet ad argumenta in contrarium: adi- illum, & non pigebit. Itaque circa casum propositum in hac Resoluzione, negatiuae sententiae adhaereo, & Puto, Parochum sine titulo, cum solo errore com- muni, inuvalidè matrimonio assistere, licet satis prob- abilitate contrarium sustinere quis posset ex do- ctrina superius allata, quam, praeter Doctores à me nubi in fauorem Basilij Poncij citatos, tenet nouissi- mè Leander de Sacram. 10. tr. 5. disp. 5. g. 81. & Car- dus Baucius de casibus singularibus conscientiae, cas. 225.

Sup. hoc inf. in Ref. 91. §. Et tandem, & in tom. 1. tr. 3. Ref. 19. & in Refol. 20. §. Imò, & sequi, & ex doctrina Ref. 21. & in tom. 8. tr. 1. Ref. 5. à §. Sed difficul- tas, & in 10. §. tr. 1. Ref. 5. §. Sed audia- mus, cursum ad medium, vers. infra per.

Alibi in Re- solutionibus, not. primae huius Ref.

